

ՆՈՐ ՌԱՐ

ՊԵՏԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏԻ ԿՈՄԻՏԵ

Գ/Ն 30 Փարս

Ը. ՏՈՐԻ 11 ՃԵՄԱԶԻՒԼ ԷՎԷԼ

ՀԻՆԴՇՈՒԹԻ 12 ՄԱՅԻՍ 1877

Ն. Տ. ՄԱՅԻՍ 24 ԹԻԻ 2042

ՆԵՐՔԻՆ

Մինչդեռ մէկ կողմէն պատե-
րազմը կը շարունակուի՝ միւս
կողմէն հոս Օսմ. խորհրդարանը
կսկսի իր ազդեցութիւնը բանե-
ցնել երկրին վրայ :

Երբ որ թիւրքիոյ բացարձակ
միապետական դրութիւնը վե-
հապետական հրամանաւ փոխ-
ուելով՝ Եւրոպոյ ըսուեցաւ թէ
ձեր պահանջած և մեր խոս-
տացած բայց չը գործադրած
բարեփոխութիւնը՝
ըսելով իրաւաւորութիւնը՝
մեր կառավարութեան դրու-
թիւնը սահմանադրականի փո-
խելիս է՝ Եւրոպա կարևորու-
թիւն չը տուաւ ասոր և իր ե-
րաշխարհութեան պահանջմա-
նը վրայ պնդեց, ասկէ հետեւե-
ցաւ պատերազմը :

Շատերն այնպէս կարծեցին
թէ՝ պատերազմ հրատարակ-
ուելուն պէս սահմանադրու-
թիւնը պիտի դադրի, վասն զի
կըսէին՝ այդ՝ պատերազմը հե-
ռացնելու համար ի գործ դր-
ուած հնարք մ'է, սակայն փոր-
ձըն ասոր ուղղակի հակառակը
հաստատեց այնքան որ՝ երես-
փոխանք այսպիսի փափուկ ժա-
մանակի մը մէջ սպարապետու-
թեան և փոխառութիւն ընելու
կոչող պաշտօնէութեան դէմ
ծանր դիտողութիւն ընելով
հանդերձ՝ խորհրդարանը որևէ
պետական սպառնալիքէ ազատ
մնաց և իւր նիստերը շարունա-
կելով՝ այն աստիճան առաջ ան-
ցաւ որ՝ նախկին Մեծ Եւրո-
քոս Մահմուտ Նէտիմ բաշան ի
դատ կոչուելու ելաւ :

Մահմուտ Նէտիմ բաշա այ-

սոր իսլամ հասարակութեան
կարծեաց առջև այն աստիճան
կոտրած է, որ զայն պաշտպա-
նելու ելող գրիչ մը մեծ քա-
ջութեան կարօտութիւն ունի .
սակայն արդեօք իրապէս կար-
ծուածին չափ մեղապարտ է
այս մարդը, թէ ընդհակառա-
կըն աւելի հեռատես քաղա-
քականութեան մը հետեւի է .
դատաստանը պիտի վճռէ այս
երկուքին մին . այսու հանդերձ
այժմէն պէտք է ըսել թէ՝ Տա-
հաթտանի Էն զաթթ Կապա-
Մահմուտ Նէտիմ բաշա է՝ ե-
ղեր, որ պաշտօնանկ ըլլալով այս-
քան համարում կորսնցնելէն ե-
տեւ՝ ատեն մը կը գտնէ զին-
քը խօսեցնող և լսող :

Ասկէ մեծ բազմ չը կրնար
ըլլալ բացարձակ միապետու-
թեան տակ ծառայող այնպիսի
պաշտօնէի մը համար, որ զին-
քը ձգողներուն տարածած
լրերուն երեսէն ժողովրդակա-
նութիւնը բոլորովին կորսնցնե-
լէ ետեւ՝ դայ ատենանի մը ա-
ռաջը ինքզինքը արդարացնե-
լու . միայն թէ՝ դատարանը
կանխակալ կարծեօք պաշարեալ
անձանցմէ չը բաղկանայ, որ-
պէս զի ատենանք եթէ արդար
գտնէ զամբաստանեալն՝ ար-
ձակ համարձակ արդարութեան
վճիռն արձակէ . սակայն այս
տեղ ալ նկատուելու արժանի
կարևոր դիտողութիւններ կան :

Մեր երկրին մէջ արդարու-
թեան գաղափարը այն աստի-
ճան պակասած է՝ որ եթէ առա-
ջին անգամ Մահմուտ Նէտիմ
բաշայի վրայ անաչառ արդա-
րութիւն փորձուելով՝ մարդը
անպարտ հրատարակուի՝ իսկոյն
պիտի սկսինք ըսել թէ աչառու-

թիւն ըրաւ . դատարանը, սա-
կայն դատարանը հարկ է որ բո-
լորովին առ ոչինչ գրէ խաժա-
մուժ ամբօխին ըսելիքը և ար-
դարութեան հետեւի :

Այս դատաստանը եթէ
պէտք եղած կերպով բացուի՝
չառ դադանիքներ կան երեսան
եղելիք . մահաւանդ ասոր մի-
ջոցաւ պիտի կրնանք մինչեւ
մէկ աստիճան իմանալ թէ՝ արդ-
եօք երկիրը սոյն աղետալի վի-
ճակին չը հասած պիտի կրնայ
եղիմ բնակչին քաղաքականու-
թեամբը, թէ նա է եղեր պատ-
ճառ սոյն չարեաց յառաջ դա-
լուն . վասն զի եթէ դուրսէ
դուրս լսածնիս ստոյգ է՝ նա
կուղէ եղեր քիչ շատ զհօգու-
թեամբ սոյն ինքիւր վերջացնել
սակայն կրնան թէ՝ անոր ընդունիլ
յանձն առած զհօգութիւններն
այնպիսի ծանր բաներ էին՝ ո-
րոյ ընդունուիլը հիմակուան
ծանր վիճակը տանելէն աւելի
ծանր էին :

Այս երկուքէն որո՞ւն ըսածն
է ճիշդը և որո՞ւն ըսածը կրնար
չահաւոր ըլլալ երկրին, դատա-
րանին մէջ երկուստէք մէջ բեր-
ուած վիստերէն յառաջ պիտի
դայ :

Սա ևս դիտնալ պէտք է թէ՝
պաշտօնէի մը դատաստանը իր
տեսութեանց ուղիղ կամ ծուռ
ըլլալու հիմանցը վրայ չը կրնար
կայանալ, այլ գիտութեամբ ու-
ղիղ ճամբէն խտորելուն վրայ
կը կայանայ . այս գիտութեամբ
խտորելուն մէջ պիտի բնառուի
օտարէն վարձ ընդունած ըլլալն
կամ չըլլալն, իր անձնական շա-
հուն համար այդ ընթացքը
բռնած ըլլալն ու չըլլալն և

վերջապէս հայրենիքը մատնե-
լու դիտում ունենալն կամ չու-
նենալն . ասոնցմէ դուրս իր տե-
սութեանց ծուռ ըլլալէն երկրին
տեսած վնասուց համար պաշ-
տօնէին կրելիք պատիժն է ան-
վըտահաթեան քուէով մը
պաշտօնէ կոչալն, և հասարա-
կայ համարումը կորսնցնելն .
Մահմուտ Նէտիմ բաշա արդէն
այս դատապարտութիւնը ըն-
դունած է կերպով մը, ուստի
անոր վրայ դատաստանի միջո-
ցով ընտուռելիք բաժը անոր
Պիտի կրնայ մեղսակցութեան
կէտը . երբ դատարանն ուղէ
անաչառ վարուիլ, շատ դիւրին
է . իսկ եթէ չուղէ՝ կրնայ շատ
դժուարութիւններ յարուցա-
նել :

Կը յիշենք որ Մահմուտ բա-
շա իր առջի եպարքոսութենէն
կոչալէն ետքն ալ դատաստանի
մը կանչուեցաւ քանի մը հազար
ոսկւոյ մը ամբաստանութեամբ,
սակայն յետոյ արդարացաւ լը-
ռելեայն սոյն գումարին Սուլ-
թան Ազիզն առած ըլլալն երե-
ւան ելլելով :

Ուստի հետաքրքրական է
տեսնել թէ՝ Նէտիմ բաշա այս
անգամ ինչպէս պիտի դատուի,
ինչպէս պիտի պատժուի և ինչ-
պէս պիտի արդարանայ :

Կարինէն մայիս 9 ինչ Լա
թիւրքիին հետեւեալը կը գրեն .
Ռուսք տուանց արիւնահե-
ղութեան Պայտըղիտի տիրեցին .
մէջի գտնուած քիչ մը զօրքը
Ռուսաց բազմութիւնը տեսնու-
լով Պարտէզ քաջուեցան . Ռուսք
Շէվիչ էֆ . առ ժամանակեայ
կերպով քաղաքապետ անուա-
նեցին . և վերջէն ղըրութիւններն

երեքի բաժնեկի մասինը վանի վրայ քաղեց, երկրորդը Համուրի և երրորդը Քարաքի- լիսէի վրայ. առաջին թիւը ճամ- բուն վրայ կեցաւ ձիերուն ու- տելիք չգտնելուն համար. երկ- րորդ թիւն ալ կարինէն 14 միոն հետու Տէլի պապայի Տաճկա- կան գունդերը պիտի դարձնէ, և անկէ Բասինի գաւառը պի- տի մտնէ, որ կարինի մօտ է. սակայն դեռ ժամանակ կուզէ այս բանիս: Տասն և չորս օրէ ի վեր Արտահան պաշարուած է, կըսեն թէ այս դիրքս երկար չը պիտի կարենայ դիմանալ Ռու- սաց. կարսի կողման լրերն ալ մէկ մէկու հակառակ են. իբրեւ ստորդ սա չափը կրնամ բտել որ կարսէն կարին, Արտահանէն կարին, Պայազիտէն կարին հե- ուազրերը խզուած են. ընդ- հանրապէս Ռուսք զգուշու- թեամբ կը վարուին և գնած- ներնուն զինք կանխիկ կը վճա- րեն. ժէնէրալ Քէմպալ երկու օրէ ի վեր հոս կը գտնուի, ի- բրեւ հետ մէկտեղ Անգղիական թերթի մը թղթակիցն ալ ե- կաւ. Սիւրէն 2000 Ձերքէզ ե- կան, որք Վէնիսիցի հրացան- ներով սպառազինուելով և թու- շակին ալ առած պատերազմի գաշտն գնացին:

Ժէնէվ լրագրոյն Պարպօշէն մայիս 3 Թուով հետեւեալը կը գրեն.

Կը հաւատեն թէ մինչև այսօր 150000 Ռուսք Ռումանիա մտած են, որոյ երկրորդ մասը դեռ ճամբան է Դանուբ երթա- լու համար. հարիւր հազարն ալ հետեւեալ կերպով բաժնուեցան. Պարպօշի և չրջակայիցը մէջ 30, 000, Ռէնի 25000, Իսմայիլ և Բելա 10000, Իպրայիլ 10000, Ռէ- նիի և Իսմայիլի մէջ 10000:

Նամակս ընդունած ժամա- նակինդ միւս 50000 ալ Դանու- բէ եղերքը պիտի հասնին և հետ- ղհետէ զանազան գնդեր մէկ մէ- կու պիտի յաջորդեն. Պարպօշի Իսմայիլի և Իպրայիլի գնդերը նախաին հետեւեալին բերած են, ինչպէս նաև թնդանթնին և մթերքնին, երկու պաթարեա ալ պաշարման թնդանթններ ու- նին, հիւանդանոցներու համար շատ մը կառքեր, նաւաստի- ներ, կամուրջաձիգներ և 13 ալ վաքրիկ թնդանթնաձիգ չողե- նաւներ: Ըսի թէ մինչև ցարդ Ռուսք ծախսերուն ստակը կան- խիկ կը վճարեն, սակայն հիմայ սկսան ոսկոյ տեղ արժէթղթեր տալ. ասոնց վրայի արձանագ-

րութիւնը ուղղէս է. Կայսերական հարաւային բա- նակ, Ռումանիա, հաղար ֆը- րանզոս, բանակին կեդրոնէն ոսկի վճարելիք. ստորագրու- թիւն Նիքօլա:

Առջի բերան մեծ գուքը չէր ուզէր իւր ստորագրութիւ- նը դնել, սակայն երբ իմացաւ թէ Ռումանիայիք մեծ վստա- հութիւն մը չունին այս արժէ- թղթոյ, այն ատեն յանձն ա- ռաւ ինքնին վճարել:

Կարինէն մայիս 10 թուով Լեանդի հետեւեալը կը գրեն.

Թերեւս պիտի զարմանաք որ հոսկէ անգամ պատերազմի ան- ցից վրայ լուր ունանալ դժուա- րին է. մայիսի 6ին Տաճիկք ե- րեք թերի վրայ 18000 զօրքով Հաճի Ահմետ բաշայի և Քարսի պէյի հրամանատարութեամբ կարսէն ելան թշնամոյն դիմա- ցը ճակատեցան. և իրենցմէ բազմաթիւ թշնամոյն գէժ յար- ձակեցան, սակայն դիւցազնա- կան քաջութենէ մը վերջը ըս- տիպուեցան ետ քաշուիլ. ա- սոնց մէկ մասը կարս մտնել յաջողեցաւ, բայց միւս մասը զէպ ի Սոդանը տաղ հալած- ուեցաւ թշնամոյն հեծելազո- րէն. Սոդանը հասնելու համար գետակ մը անցնելու է որ Պար-

տէզ կը թափէ. թէն սուրբա-

բար ասոր ջուրը քիչ է բայց նոյն օրը յորդած ըլլալով քանի մը տաճիկ ընկղմեցան, կըսեն թէ սոյն կուռնի մէջ Օսմանցիք 600 գերի թողուցին. սակայն հոս ալ մէկ մէկու հակառակ լրեր կան և սուսը կը վստայ. վեց գունդ ալ նոյն ժամուն կարսէն ելլալով օգնութեան կերթային, բայց կուռնի տեղը հանելով խոհեմութիւն սեպեց հրամանատարը. Պարքօշի վրայ քաշուիլ Սուպատանի մօտ, Մուխ- թար բաշա ալ այն կողմն կը գտնուէր:

Ընդունած տեղեկութեան- ցըս համեմատ Մէլիքօֆի բա- նակը երեք թերի բաժնուած է. Ռուսաց մեծագոյն զօրու- թիւնը կարսի դիմացն է. աջ թերը Ալայքայէն Արտահանի վրայ քաղեց և զայն պաշարեց, որ երեք քրուրի թնդանթնե- րով հանդերձ չալտի կարենայ դիմանալ:

Այս թերին մէկ մասն ալ Ձըլաքէն անցնելով Բօլա հա- սաւ, ուսկից Բէննէքի և Պար- աիլի վրայ պիտի քալէ. ձախ թերն ալ Ներիմանէն սահմանա- դրուիք անցնելով Թօրթաք քա-

լէի և Պայազիտի վրայ քաղեց և զանոնք գրաւեց. այս թերին մէկ մասն ալ վանի վրայ քա- լեց, սակայն քաղաքին տիրե- լու փորձ չըրաւ:

Անհար է առ այժմ տաճ- կական բանակին շարժմանըը հասկնալ. սա չափ գիտենք որ Տաճկաց դնդերը ասդին անդին ցրուած են. Արտահանի մէջ 13 գունդ զօրք կայ, Պարսի- զէն Եէնիքէյ 14 գունդ, քա- նի մը գունդ ալ Տէլի պապայի անցքերը բռնած են, իսկ մը- նացորդաց ինչ ուղղութեամբ գետեզուած ըլլալին չը գիտ- ցուիք. Մուխթար բաշա մերթ Եէնիքէյ կը գիմէ և մերթ Պարտէզ, Սըր Քէմպալ ալ Եէնիքէյ պիտի երթայ հրամանա- տարին քով:

ԱՐՏՈՂԱՆԻ ԳՐԱԴՈՒՄԸ

Երէկ Օսմ. Խորհրդարանը տաղանապալից նիստ մը ունե- ցաւ Արտահանի գրաւման լրոյն վրայ:

Հալէպու երեսփոխան Սայ- տի էֆ. խօսք ուղեւոր բեմն ե- լաւ և գանգատ յայտնելով խոր- հրդարանի ընթացքին վրայ ը- սաւ թէ մեր ժողովը անտար- բեր կը գտնուի Ասիոյ բանակին վիճակին վրայ. Արտահան՝ որ բաւաւ, մեր Ասիոյ բանակին բա- նալիս է բռնաբարելու անտար- եղեր է իր թնդանթններովը և պաշարովը. արդեօք մեր զօր- քերուն նուազութենէն է այս թէ զօրապետաց անհոգութե- նէն կամ տղիտութենէն. մա- նաւանդ կը լսենք որ, ըսաւ, Ոէ- րասքէր բաշան ալ ատանկ փա- փուկ պաշտօնի մը յատկութիւ- նը չունի. ուստի պէտք է որ Սէրասքէր բաշա ժողովին ներ- կայանայ և բացատրութիւն տայ:

Նաֆի պէյ գէժ խօսելով ը- սաւ թէ այսպիսի դէպքեր պա- տերազմի ատեն միշտ կրնան պատահիլ. ուստի կը հերքեմ ըսաւ. Սայտի էֆէնտի Սէրաս- քէր բաշայի անձնական արժան- եաց դէմ ըրած ակնարկութիւն- ները:

Հայ ազգի երեսփոխան Հա- մազասպ էֆ. խօսք ուղեւոր ը- սաւ որ՝ նախ և առաջ Սայտի էֆէնտի անաշարկութիւնը իր- րեւ կարենցի կը հաստատեմ և կը հերքեմ Նաֆի պէյին ըսած- ները. Գրքմի պատերազմէն ե- տե Օսմանեան կառավարութիւ- նը իր ուժը դարձնելով երկրին պատերազմական վիճակին՝ 12 տարիէ ի վեր թէ ժողովրդեան

զոհողութեամբ և թէ գանձին միլեոնաւոր ծախքովը՝ կարին, Կարս և Արտահան շարունակ մարտիոցներ և ամբողջութեամբ կը շինուին. անցեալ ձմեռը Կարս գտնուած ժամանակս երբ եր- կու Անգղիացի զօրապետ եր՝ Կարսը աչքէ անցնելու եկան՝ անձամբ լսեցի անոնցմէ թէ՛ չին- ուած ամբողջութեամբը խիստ լաւ են. բնկերներէս ոմանք՝ ը- սաւ, կառարկեն թէ՛ թերեւս զօրք կամ մթերք պակասած ըլ- լան. քանի տարիէ ի վեր միլ- եոնաւոր ոսկիներ ծախք եղան և Եւրոպայէն բերուած ահաւ- լի զէնքերը դիւաւորաբար՝ այս երեք տեղերը զրկուեցան. ձը- մեռը երբ անասուն և կառք չէր կրնար բանել՝ ես անձամբ տեսայ որ ամեն կարգի թշուառ բայց հոյրենաւէր ժողովուրդը՝ անասնոց բնել չը կրցած պաշ- տօնը վարեցին և այդ ահագին թնդանթնները Արտահան տա- րին և խնդութեամբ ետ դար- ձան հաւատարմով թէ՛ իրենց այդ զոհողութեամբը այդ թնդ- դանթնները հոն գրուելով հայ- րենիքը թշնամոյն յարձակում- ներէն ազատ պիտի մնայ, սա- կայն աւա՛ղ, այս առաւօտ զարմանօք և ցաւօք կարդացի թէ Արտահանը անձնատուր ե- ղեր է:

Երեւ պակաս է ըսողները պէտք է գիտնան թէ՛ Արտահանի մարտիոցներու մէջ կային 100 թնդանթն, մեծ մասը քրուր, 12 թապուր ալ զօրք՝ իրենց մթերքովը, այնքան՝ որ կրնա- յին վեց ամիս պաշարման տու- կալ. Քրքմի պատերազմին ա- տենը որ մեք այսքան զօրու- թիւն չունէինք՝ Արտահան եր- կու տարի շարունակ դիմացաւ առանց անձնատուր ըլլալու. Քարս պաշարման մէջ մտաւ, ամեն կերպով դիմադրեց և վերջապէս սովէ անձնատուր ե- ղաւ: Վեց ամիս առաջ այն ինչ Մուխթա բաշան ճրդ բանակէն հրդ բանակն անցնելով կարին եկաւ և անկէց կարս երթալով՝ ձմեռը չարաչար աշխատութեամբ կարսայ ամբողջութեանց պակասը լրացուց, փոխանակ ասոր վար- ձատրութեան, անմիջապէս հը- րաժարեցնելով Արտահան զրկե- ցին. հոն երկու ամիս անոր պակասը լրացնելու աշխատե- ցաւ, բայց պատերազմէն 20 օր առաջ մարդը Արտահանէն ալ հանեցին և տեղը Քարսապ Հիւ- սէյին Սապրի բաշան զրկեցին. այս անձին համար Սերփիլ մէջ

ալ լսուեցաւ թէ պատերազմի համալծին չունի :

Արտահան ըսաւ , թէնամին եթէ 30000 զօրք ալ ունենար՝ կրնար երկար ատեն գիմանալ , բայց այսպէս արժանաւորաց չը վորձատրուիլը և անարժանից յաջորդելը կրնայ տեղի տալ այդ ամուր դիրքին անձնատուր ըլլալուն , որով ժողովս մեծ կասկածներու կերթայ , ուստի հարկ է որ՝ Սպարապետ բաշան գայ և բացատրութիւն տայ :

Այս նշանաւոր ատենախօսութենէն վերջը Եֆէնի շէհիրլի Սհմէտ էֆէնտի և Պրուսացի Պէհմէտէտին էֆէնտին համալծութիւններն յայտնելով առաջարկութիւնը երկրորդեցին . Կարնեցի Սհմէտ Մուխթար էֆէնտին ալ գրաւոր ատենախօսութեամբ մը Համազասպ էֆէնտիի ըրած ակնարկութեանց ճշտութիւնը հաստատեց . Խաւաքեան Մանուկ էֆէնտի ալ Կարնեցի երեսփոխանաց տեղական հանգամանաց մասին ըրած յատկութեանցը յենլով նա ալ ժողովին կասկածանաց երթալու իրաւունքը հաստատեց և որոշուեցաւ ընդհանուր հաւանութեամբ Սպարապետ բաշան հրաւիրել բացատրութիւն տալու ժողովին :

Սոյն ժողովին մէջ 'որոշուեցաւ նաև իբրև օրէնք՝ տէրութեան պարտք ունեցողներէն պարտքերն ուղել և որ պաշտօնեայն որ չը կրնայ հաւաքել պաշտօնէ հրաժարեցնել զայն անմիջապէս :

Պաշտօնապէս կը ծանուցուի որ պաշտօնէիցմէ ով որ ձին պահէ չունիմ ըսելով , պիտի խուզուի և պիտի գրաւուի :

Կենդանեաց տուրքը այս տարի կանխիկ պիտի առնուի պատերազմի պատճառաւ :

Վազըթ կըսէ թէ առանց ազգի խտրութեան զինուորագրութեան կանոնադրութիւնը յօտենալ պիտի լինայ և երեսփոխանական ժողովոյ ներկայացուելէն վերջը վեհ. Կայսեր հրամանաւ առաջին տայրէի ժողովրդէն սկսեալ վիճակը պիտի ձգուի բայց մեք ստուգեցինք որ դեռ որոշում չը կայ այդ մասին :

Դանուբի կողմէն քանի մը օրէ ի վեր ամենեւին լուր չը կայ . ինչպէս կերևայ օդերուն խառնակութենէն և ջրոց առատութենէն Ռուսք չեն կրնար դիւրաւ շարժմունքնին կատարել . Բէթրսպուրկէն կը հեռագրեն

թէ ջարդ ամուսն վերջերք Ռուս մանիա պիտի երթայ , ասկից կիւմացոի որ Ռուսք յունիսի ըսկիզբը չորս հինգ կողմէն Դանուբը անցնիլ պիտի փորձեն :

Նիշի միւթէտարըֆը մայիս 9 թուականաւ ներքին գործոց վերատեսչին հետեւեալը կը հեռագրէ :

Նիշաւա գետին յորդելովը Նիշ քաղաքը ինչպէս ջրոյ մէջ մնացած ըլլալը երկու օր առաջ իմացուցի . սակայն հիմայ ջրերն քաշուիլ սկսան և գետը իւր առջի ընթացքը գտաւ , բայց դեռ քիչ մը ժամանակ կուգէ որ քաղքի սղողած ջրերը իրենց անկողինը դառնան , ամեն կերպ աշխատութեանց ձեռնարկուեցաւ և քիչ օրէն այս դժբաղդութենէ բոլորովին կազատինք :

Աթէնքի դեսպան Ֆոթիատիս պէյ հրաման ընդունեցաւ Պօլիս դալու , չը գիտցուի ինչ պատճառաւ :

Նամք բաշայի նախագահութեամբ Սպարապետ բաշան , ծօլային և թեգանթարանի պաշտօնեաները և մթթըր ճօնաւն ամեն օր պատերազմական ատեան կազմելով զինուորական գործոց վրայ պիտի խորհին վեհ. Կայսեր հրամանաւ :

Արտահանի վրայ Ռուսք դեռ չը յարձակած՝ հրամանատար Բասապ Հիւսէյին Սպարի բաշան՝ որ Հիւսէյին Աւնի բաշային փէսան էր , թողեր և փախեր է . այսպիսի մատնութիւն մը անպատիժ չը կրնար մնալ և արդէն զայն հրացանի բռնելու հրաման գնաց Մուխթար բաշային կըսէ վաքըթ :

Երէկ Մեծ Եպարքոսը արտաքին գործոց պաշտօնեայն , Գերմանիոյ , Աւստրիոյ և Իտալիոյ դեսպաններուն այցելութեան գնացին :

Կարնոյ երեսփոխան Համազասպ էֆէնտի , Պօսնիոյ երեսփոխան Եպիք պէյ , Տրապիզօնէն Ալի պէյ , Ահմէտ Վէֆիք բաշայի նախագահութեամբ մասնաժողով մը կազմեցին Ռուսիոյ մէջ ապստամբելոց նպաստելու համար :

Երէկ երեկոյ Մեծ Եպարքոսը և շատ մը պաշտօնեայք քաղելով գնացին ապարանքնին , ձիերնին բանակին նուիրած ըլլալով :

Արտահանէն ետ քաշուող

Օսմ. գնդերը Արտանուշ հին բերդը կապատանին , այս բռնութեամբ անառիկ և ճինովացուց շինած բերդը Կարնոյ ճամբէն քիչ մը հեռու է . սակայն Ռուսք զայն պիտի պաշարեն անշուշտ Պաթուսի հաղորդակցութիւնը Ձիւրիւք սուլի հետ կտրելու համար :

ՀԵՌԱԳՐԱԼ ՈՒՐԻՔ

Բարիկ 20 մայիս
40ի չափ քաղաքապետք հրաժարեցան պաշտօններէն , 24 քաղաքապետք ալ փոխուեցան . ասոնց տեղ նախնի քաղաքապետներէն գրուեցաւ :

Բարիկ 22 մայիս
Վիս ամիրալ Տէսթուշ՝ ծովային գործոց պաշտօնեայ անուանուեցաւ :

Բէթրսպուրկ 22 մայիս
Չարը իւր ճանաչորհորդութիւնը յետաձգեց :

Լօստրա 22 մայիս
Թայմզ կըսէ թէ Անգլիա Եգիպտոսի ծանուցած է որ չէզոք տէրութեանց թէ վաճառականական նաւերուն և թէ պատերազմի նաւերուն Սուէիշ ջրանցքը բաց պէտք է ըլլայ :

Միտհատ բաշա հոս հասաւ :

Մատրիտ 24 մայիս
Սպանիական լրագիրք Գաղղիոյ կը յանձնարարեն որ Տօն Գարլօսը Գաղղիայէն արտաքսուի իբրև Սպանիոյ խռովիչ :

Ուաշինկթօն 24 մայիս
Ռուսաց դեսպանը պաշտօնապէս ծանոյց Ռուսիոյ Տաճկատանի դէմ պատերազմ հրատարակելը :

Քօթէհհակ 22 մայիս
Տէրութիւնը հրովարտակով մը հպատակացը չէզոքութեան հրահանգներ տուաւ :

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀՐԱՒԵՐ

Ազգ. ժողովը Նիստ ունի յառաջիկայ ուրբաթ Մայիս 13 ի Ղալաթիա :

Ատեանը պիտի բացուի ճիշդ ժամը 7ին և գոցուի 10ին :

Հրաւիրեալ են Երեսփոխան էֆէնտիները՝ իրենց ազգասիրական պարտականութիւնը կատարելու փութալ :

1877 Մայիս 9 (Կնիք)

ՕՐԱՅԱՐԳ

1 . Վաւերացում երեսփոխանական ընտրութեանց .

2 . Ընտրութիւն մայր դիւանի :

. . . Խմբագիր ,
Ներկայիւ կը լինդրեմ որ հետեւեալ ազգք ձեր ազգօգուտ թերթին մէջ հրատարակել բարեհաճիք :

ԱԶԳ

Մեծ. Թաղեցի էֆէնտիք ,
Թաղիս կողմանէ ընտրեալ և պակասած ազգային երեք երեսփոխանաց տեղ նորեր ընտրելու համար մարտ 20ին թաղական խորհրդարանիւ մէջ քուէարկութիւնն և քուէհամարն կատարուեցան , որով երեքն ալ բացարձակ առաւելութիւն ստացան որ են :

Սէրվիշէն էֆէնտի
Կոստանդ . Կոստանդեան
Թարութիւն . Թիւլեան

Սակայն ասոնցմէ Սէրվիշէն էֆէնտին ընտրողական խորհրդոյս գրաւոր հրաժարական տալով , խորհուրդս պարտաւորեցաւ համեմատական քուէարկութեան ձեռնարկել մնացեալ առաւելագոյն քուէ ստացողներուն անուանց վրայ որ են ,
Յակոբ էֆէնտի Նիքօթեան
Յակոբ . Արշակ

Պէտք է գիտնալ որ ընտրողք այս անգամ վերոգրեալ երկու ընտրելիներէն միայն մէկուն կրնան քուէ տալ :

Ուստի կը հրաւիրեմ ձեր մեծ ծապատութեանը որ իր ընտրական իրաւունքը յարգելով քուէարկութեան մասնակցի որ պիտի կատարուի յառաջիկայ կիրակէ մայիս 13 առաւօտէն մինչեւ ժամ 3 , յորմէ անմիջապէս ետքը քուէհամարը պիտի սկսի :

Եթէ ստիպողական պատճառաւ չը կրնաք քուէթղթերնիդ անձամբ բերել , պէտք է զայն ձեր ստորագրութիւնը կրող նամակի մը մէջ ներփակեալ ի խորհրդարան զրկել հետեւալ հասցեով ,

Նախագահ Ընտրող. ժողովոյ
Ընտրելի երեսփոխան Սամաթիոյ

Աւելորդ է ըսել որ ,

1. Անստորագիր նամակ անընդունելի է
2. Ստորագրեալ քուէթուղթ ,
3. Ծրար ծրար նամակներ ,
4. Որոշեալ ժամէն ետքն եկած քուէթուղթ անընդունելի է :

Միամ աղօթարար

Նախագահ Ընտրող. ժողով

Աւագ

Տէր Արիստակէս Գհնյ .
Մամբրէեան

11 մայիս 1877

Թաղ. խորհրդարան

Ս. Գեորգ եկեղեցւոյ

Սամաթիոյ

ՏՕՔԹԵՕՈՒ ՃԵԼԱԼԵԱՆ

Մասնաւոր դարմանիչ գա-
ղիակտն ակտից, միզանցքա-
փորփոքմանց և անբողջ ծննդ-
դակն գործարաններու վերա-
բերեալ հիւանդութեանց :

Տօքթէօու ճէլալեան էֆէն-
տին Բարիզի և Պէշքեքայի բը-
ժըշկական դպրոցներուն մէջ
թէ աշակերտութեանը միջոցին
և թէ վկայեալ բժիշկ անուան-
վելէն վերջը յատուկ աշխա-
տութիւն տուած ըլլալով յիշ-
եալ կարգի հիւանդութեանց,
կը ծանուցանէ, որ ամէն եր-
կուշաբթի չորեքշաբթի և ուր-
բաթ օրերը ժամը 6-էն մինչև 11
Պախէ քաղաք Համիտիյէ թիւր-
պէսիին կարող ըլնապեան վիշէն
էֆէնտիին իրի գաբուլու դե-
ղարանը թիւ 32. իրեն դիմող
հիւանդները պիտի ընդունի.
նաև շաբթոյն միւս օրերն ալ
ժամը 6-էն մինչև 10 Բերա քայ-
լոնճի գուլլուքի կից թարլա-
պաշի ճատտէսին 117 թիւ իւր
բնակարանը :

Տ. ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ ԳԾԱԳՐԻԶ

Պատիւ ունի ծանուցանել որ
ճարտարապետական շինուածոց
ամեն տեսակ դժագրութիւն-
ներ, արաբական և եւրոպա-
կան զարդածններու (օճըման)
վերաբերեալ գծագրութիւններ
յորինելու, նաև երկրաչափու-
թեան վերաբերեալ որ և է աշ-
խատութիւններ ընելու պատ-
րաստ է : Նոյնպէս պատկեր-
հանութեան մասին իւղաներկ
և քարաքալէմ կենդանագիր-
ներ և ընդօրինակական (բէրս-
բէկթիւ) գծագրութիւններ գո-
հացուցիչ կը կատարէ :

Վերոգրեալ գծագրութեան
ամեն ճիւղերուն համար թէ
վարժարանաց մէջ և թէ ի մաս-
նաւորի գասախօսելու պատ-
րաստ է :

Ձինքը տեսնել ուզողը բաց
ի ուրբաթ և կիրակէ օրերէ
կէս օրէն ետքը կրնայ գտնել
Նափիայի մէջ Բէսամ օտասին,
միւս ժամանակները Սամաթիա
իւր բնակարանը :

ՏՕՔԹՕՐ ՄԱՐԲԵՐ

Վիշէնա մէքթէպլէրինտ!
պէշ սէնէ մուղատտէմ Դիւլօմա
աւլըշ վէ պիւր չօգ Լիւ ոպա խա-
թախանէլէրտէ բրօվա իթմիշ օ-
լան տօքթօր Մարքեր՝ պու տէ-
ֆա Պէյօլլունտա Գուլէ գա-
բուսունտա Հէնտէք սօգաղըն-
տա 54 Նիւմէթօլու քէնտի խա-
նէսինտէ հէր կիւն սաաթ
3-5-է բաղարտան մատաա ֆու-

գիր խաթալարա մէճճանէն պա-
գաճագ տըր :

Տօքթօրը միւսայիլէյհ հէր
կիւն Գալաթատա Վօյվօտա
գարշըսնտա Բօլօնէզ Էճգախա-
նէսինտէ սաաթ 7-9-ա գատար
պուլուլուպ հէր նէվի խաթա-
լարա պագաճագ տըր :

Պունտան մատաա վագթ-
լարտա պալէատէ գիքը շունան
խանէսինտէ պուլունուր :

Միւսայիլէյհ տօքթօր, ճէ-
րահլըգ վէ էպէլիք վէ րահիմ
իւֆիւնէթի, գանլը վէ գուրու
պատուր, սըթմա, կէօյիւս, տէ-
րի խաթալըղը, ֆրէնկի վէ օն-
տան գալմա գուլագ, պուրուն
կէօզ վէ րահիմ վէ եէլլէրի նէ
գատար էսկի օլաա բէհրիզիզ
ազ վագթի «ար» բնտա տէֆի-
տէճէք, վէ պէլ սօուգլուգ եէնի
վէ էսկի քէնտի ալէաթընտա օն
տէֆատա տէֆ իտէճէյինի ի-
լան իլլէր :

Դեկտ. 9

ՏՕՔԹՕՐ Ա. ԱՐԱՊԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել ար-
գոյ հասարակութեան որ՝
կայսերական Հիւանդանոցաց
մէջ երկար ատեն գործնա-
կան ծառայութեամբ անցը-
նելէ վերջը՝ այս անգամ Պօլիս
դարձած և իւր բնակութիւնը
հաստատած է Իսկիւտար
վանքին այգին Սէճմ Մինաս
փողոց թիւ 1 տունը, ուր
ամեն օր ժամ 5-էն մինչև ի-
րիկուն կրնան զինքն ուզող-
ները գտնել ամեն տեսակ
հիւանդութիւնք գարմանե-
լու համար :

Ի Լ Ա Ն

ՄԻՀՐԱՆ ԱՐԻԿԵԱՆ

Եաղճը խանընտա իւսթ գաթ-
տա, 21 Նիւմէթօլու օտատա հաֆ-
թատա հէր կիւն Էօյլէնտէն սօն-
րա թալիպ օլանլարա լիսան լէ-
տաֆէթ պէյսնը թիւրքի թա-
լիմ վէ շակիրտանը հէր վէճհլէ
խօշնուտ իտէճէք տիր :

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՄԱՌՈՑ

Ընդհանուր Պատմութիւն
Դարոցաց համար

ՀԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Կարկեղանացւոց, Յունաց, Հռով-
մայեցւոց և Հայոց

Մասն Բ.

Երկրէաց

Մ. Մամուրեան

Այս ընտիր և ամենակարե-
ւոր գասագրքին Բ. մասը որ
400 երեսէ կը բաղկանայ, աւար-
տած և Պօլիս հասած ըլլալով
կը ծախուի Եէնի-ճամի Ձիլին-
կիլէր ճատտէսի թիւ 2 Ս. Ղ.
և Եաղմաճեան գրատունը, և
ուրիշ գրավաճառաց քով :

Դին 2 Ֆրանք 50 սանթիմ :

ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԵՐԷՑԵԱՆ

Յերեկեայ և զիշերօթիկ
Կէտիկ-Փաշա Համամ փողոց
Թիւ 19

Սոյն հաստատութեան ձեռ-
նարկելու խորհուրդը յղացած
օրերնէս ի վեր զայն շարունակ
բարեկարգ վիճակի մը ենթար-
կելու համար բաւական ծա-
խուց պէտքը հեռատեսելով
շուղեցինք առաջին անգամ ար-
տաքին շլացումներով ու խելմը
անհիմն «ութիւն» ներով յայ-
տարարութիւններ ընել. որ գու-
ցէ անբաւական գտնուելով չը
յաջողիմք ու հասարակութիւ-
նը խափած ըլլանք : Աւելի լաւ
համարեցինք տակաւ առ տա-
կաւ յառաջ վարել նպատակ-
նիս, ու վերջէն փայլիլ :

Գոհ եմք որ մեր սա փորձին
մէջ խաբուած չը գտնուեցանք.
զի այսօր հաստատութիւնս իր
եռամեայ շրջանին մէջ թէ՛ հե-
ռաւոր և թէ՛ մօտակայ թաղե-
րէ հոն յաճախող ուսանողաց
թիւն հեռացեալ աւելնալուն
պարտաւորեցանք առջի տանը
կից աւելի ընդարձակ և օդա-
ւէտ տունը փոխադրել :

Այս մասին մեր շնորհակա-
լութիւնը կը յայտնեմք պատ-
ուարժան ծնողաց, արմք աւե-
լի մեր գործին քան թէ մեր
խօսքին համոզուած են և կը
քաջալերեն զմեզ յարատեւ պա-
հելու սոյն նուիրական յարկս
յօգուտ Հայ մանկաւոյն :

Վարժարանիս մէջ կստան-
դուին հետեւեալ ուսումնք և
լեզուադիտութիւնք :

Հայ. Գաղղ. Անգ. և Տաճ.
լեզուք. մաթեմատիքա բոլոր
ճիւղերն, Աշխարհ. երեք մասե-
րովն համը տախտակներու վը-
րայ գծագրութեամբ վարժե-
լով. Աղգ. Պատ. Գրիստոնէա-
կան ուսումն՝ ըստ դաւանու-
թեան Հայ. Լուսաւորչական Ս.
Եկեղեցւոյ, Եւրոպական նօթա,
Գծագ. Գեղագ. Գաշնակ, աղ-
ջկանց համար անեղնագործ,
տասը տեսակ մաքինայով կար,
ձեւելու և ծաղիկ շինելու ար-
հեստք :

Հակառակ այսչափ ուսմանց
և լեզուադիտութեանց, վճար-
մունք գոհացուցիչ են ամեն
աստիճանի ծնողաց :

Փոքրիկ մանկանց համար,
ամսաթուղակ մէկ քսաննոց թըղ-
թաղբամ :

Ուսումնարան մանողներու
համար երկու քսաննոց թըղբա-
ղբամ :

Դաշնակի համար երկու քը-
սաննոց թըղբաղբամ :

Գիշերօթիկներու համար եր-
կու հարկւր յիսուն ղշ. ընթա-
ցիկ դրամ :

Պարտք կ' համարիմք ևս
ծանուցանել թէ մեծարդոյ ծը-
նողք և ուսանողք կրնան զմեզ
ամեն օր կէս օրէն վերջը նոյն
յարկը գտնել և ընդարձակ տե-
ղեկութիւն առնուլ :

Հիմնադիր-Տեսուչ

Թ. Փ-Ք-Դ-Ն

1877 Ապրիլ 6

Երեցեան վարժարան

ԽՐԱՏՔ ԸՆՏԱՆԵԱՆ

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

ՈՐԴԻՔ ԸՆՏԱՆԻՔ

Թարգմանեաց

Յ-Լ-Բ-Ա Կ. Սրապէան

Տպագրութիւն յԱրմաշ

Մէյնան Շալոնի նշանաւոր
այս գործը Արմաշի վանուց ա-
շակերտներէն մին թարգմանած,
և վանուց Հայրն ալ մեր աղ-
գայնոց խիտ յարմար գատած
ըլլալով տպագրութեամբ իւրոյ
ընծայեր է :

Կը ծախուի Բ. Գալաֆեան
գրատան մէջ գին 1 Ֆրանք :

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՄԱՅԻՍԱ 2ՈՐԵՔՇԱՐԹԻ

Հինգնոց	116—00
Մէթալիք	116—00
Մէճիտիլէ	106—00
Պղինձ	178—00
Անգղ. լիւրա	109—30
Բօլ	89—00
20 Ֆրանգ	87—31
Քրիմից	51—25
Թղթաղբամ	179—00

ԼՕՆՈՐԱ 2 մայիս

Էսհամը ումուլի 8—05

Բարիզ 2 մայիս

Էսհամը ումուլի 8—10

ԳՕՆՍՈՐՈՒ

09-08	բացվե.
09-10	բարձր
09-08	յաճ
09-05	գոյվ.

ԽՄԲԱԳԻՐ

ՏԵՐ ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ

ՕԳՍԷՆ ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Օ. ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ
Երեսուցեան խան վերի յարկ

Թիւ 7